

100 ÁRA MINNI

Handilsvirkið Haraldsen 100 ár

Í ár er liðin ein øld, síðani handilsvirkið Haraldsen í Fuglafirði byrjaði. Her skrivar Anni Haraldsen um søguna hjá Haraldsen

Anni Haraldsen

Tann 25. novembur 2014 vóru tað 100 ár síðani, at abbi okkara Jákup Haraldsen byrjaði handilsvirkið "Haraldsen" í Fuglafirði.

Jákup Haraldsen varð borðin í heim í Elduvík 2. novembur 1891. Hann var sonur Antines Haraldsen og Suffiu (fødd Lamhauge) úr Lamba.

Antines var keypmaður og hevði handilsvirkið í Elduvík. Hann keypti fisk frá útróðrabátum, flakti, saltaði, vaskaði og turkaði hann. Fiskarúgván man hava roynst nakað væl, tí Tjaldrið kom javnan norður til Elduvíkar eftir fiski.

Í hesum umhvørvi vaks Jákup upp. Tá var eingin felagsskapur, sum tók sær av at selja fiskin, so Antines mátti - sum mangir aðrir - finna sín egna markna og keypara. Hesi viðurskifti vóru sjálvsagt við til at lata hurðar upp úteftir hjá Jákupi.

Sum bert 22 ára gamal setti Jákup sær fyri at seta nýtt handilsvirki á stovn í Fuglafirði. Vit hava ofta hoyrt søguna um, tá Antines førði abba til Fuglafjarðar við átta-mannafari, og fuglfirðingar komu oman á Støð at taka ímóti hesum fremmanda báti. Tá skuldi hin gamli siga við fuglfirðingar: "Her havi eg ein ungan mann við mær. Hann er so nasadjarvur at fara undir at handla her í Fuglafirði. Ikki eigur hann eitt oyra í lummanum, men eg biði tykkum taka væl ímóti honum" Og tað gjørdi fuglfirðingar eisini.

Í 1920 fekk Jákup sær handilsútbúgving á handilsskúla í Keypmannahavn og kom sum ungur at stýra úthandlinum í Leirvík. Har kom hann at kenna Annu, dóttir Óla bónda Olsen og Kristinu.

Tann 26. novembur 1919 giftast Jákup og Anna. Tey finga 4 børn. Selma vard fødd (1920), Kristian (Bassi) (1923), Asta (1927) og Oddfríður (1930)

Fyrsti handilin

Jákup bygdi krambúð og sethús á Bugnum, og hann læt handilin upp tann 25. novembur 1914. Tá var hann 23 ára gamal. Húsini vóru stór og prýðulig við fiskakjallara. Á miðhæddini og á loftinum í heimara enda vóru sethúsini, og í norðara enda á miðhæddini var krambúðin við goymslu á loftinum.

Knossið var nógv við vøruni, sum kom við handilsskipunum. Petroliumstunnurnar vórðu rullaðar niðan og onnur vøra borin á bakinum úr støðni og upp á krambúðsloftið. Eitt nú sukursekkirnir sum vígaðu 200 pund.

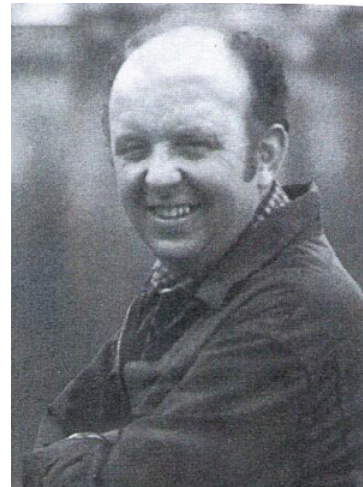
Fiskiskapurin var góður undir Fyrri Verdaldarbardaga, og handilin vaks. Í 1927 fluttu Jákup og Anna í nýggj sethús innan fyri

Jákup Haraldsen

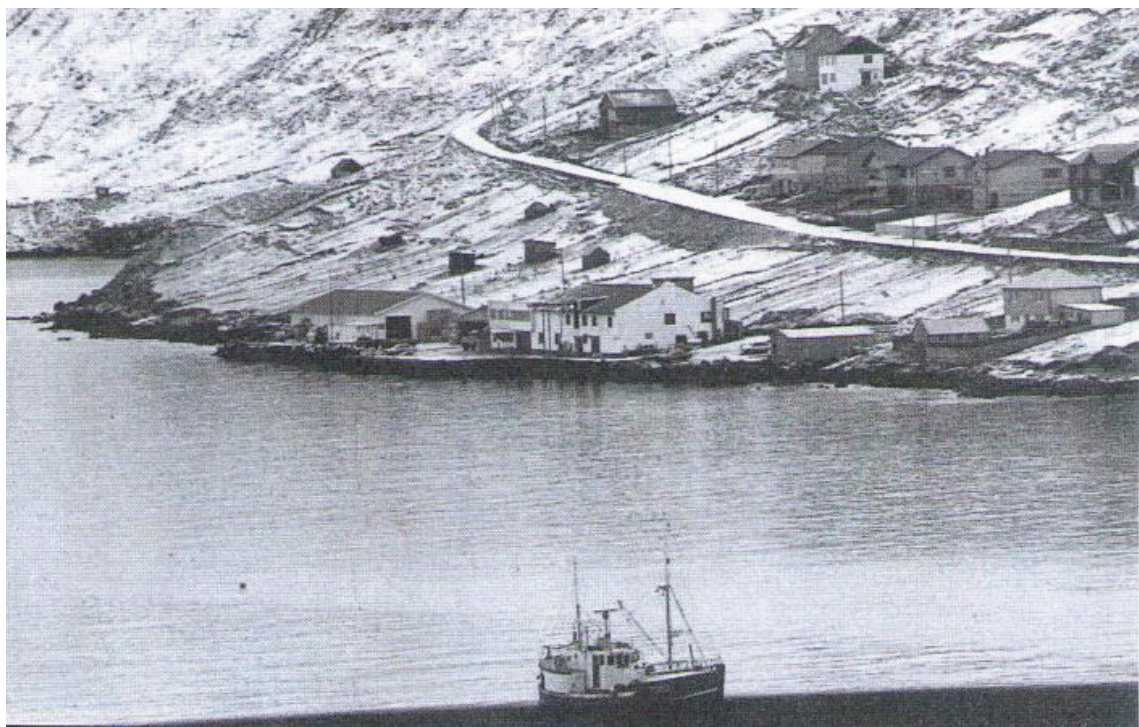
Kristian Haraldsen, Bassi

Oddfríður Haraldsen

Krambúðin við flagtekju

Ísvirkið

Gjógvaraá. Handilin bleiv útbygður til skrivstovu og annað brúk.

Í fyrstuni flýddi Jákup sjálvur vøru út, men seinni komu fólk at arbeiða í handlinum og á skrivstovuni. Í 1930 kom Pól Nolsøe Olsen úr Leirvík (Leirvíks-Pól) á

skrivstovuna.

Í tí peningatrongu tíðini í 1930'unum varð nógv keypt upp á borg, og tað kravdi nógv skrivstovuarbeiði, sum Pól tók sær av á besta hátt. Eg havi mangan fingið at vita, at abbi okkara hevði eitt stórt hjarta,

og at hann ofta hjálpti fólki, har pengarnir vóru smáir og børnini nógv. Seinni havi eg hoyrt, at babba eisini hjálpti teimum, ið trongdu.

Bátar og skip

Stutt eftir at Jákup hevði latið

krambúðina upp í 1914, fekk hann sær 6-mannafør til útróður, mest til várróður á Norðhavinum, og í 1919 læt hann Terje Vigen byggja í Havn.

Fiskurin var flaktur og saltaður í krambúðarhjallarinum. Í 1920 keypti Jákup sluppina Fame saman við Hendrik á Bug. Í 1929 keypti hann Boðastein, sum fram til 1939 royndi við snøri til saltfisk og undir Ísland vid toskagørnum. Um summarið var hann í sildaveiðu. Um heystið 39 fór Boðasteinur sum onnur skip at sigla á bretlandsmarknaðinum við ísfiski.

Í 1936 keypti Jákup Solo Deo Gloria til at flyta salt. Saltið kom frá stórum flutningaskipum úr Ibiza, sum lógu fyri akkeri úti á firðinum.

Í 1937 keypti hann deksbátin Vigilant, sum var á snørisveiðu undir Íslandi.

Sama árið kom Kyrjasteinur (úr Korsør) Tað var eitt stásiligt stolt far og væl størri enn tær gomlu sluppirnar. Kyrjasteinur fór undir Ísland við toskagørnum og um summarið á sildaveiðu. Undir 2. verðaldarbardaga sigldi hann til Onglands við ísfiski. Hann var seldur í 1961.

Í 1941 keypti Jákup motorbátin Erhard.

Eftir kríggið komu mangir brúktir koltrolarar til landi, helst úr Onglandi. Nógvir niðurslitnir men summir sámuliga góðir. Í 1946 keypti Jákup ein av teimum frægu brúktu trolarunum úr Fleetwood. Hann fekk navnið Kross-steinur. Hesir trolarar sigldu í nøkur ár, men sum fráleið sást, at teir vóru ov tungir í rakstri, og ein fyri og annar eftir fóru teir undir hamaran.

Fiskaturking

Tá Jákup var farin undir at keypa fisk, ráddi um at fáa umstøður at turka hann eisini. Turkingin kravdi pláss at breiða fiskin á. Hann byrjaði so smátt at leggja fiskastykkið niðan fyri gøtuna, sum gekk av sandinum og norður undir krambúðina. Men tørvurin at turka fisk vaks og í 30'unum var fiskastykkið komið heilt heim at Kirkjá og hevði tá fulla stødd.

Í 1930 bygdi Jákup fiskahús niðan fyri vegin undir krambúðini, og kundu bátar leggja at húsunum við og eftir farmi á flóð. Í kjallarinum varð saltfiskur stakkaður og vaskaður og á miðhæddini klippfiskurin arbeiðdur. Í 1933 var ovasta hæddin gjørd til fiskaturking við nýmótans tólum við hita frá eimketli og gjóstri frá hvirlu, ein motorur rak. Hesin sami motorur rak eina dynamo, sum gav ljós til alt fiskahúsið og krambúðina. Hetta var fyrsta ravmagnsljós í bygdini.

Í 1936 varð flagtekjan tikin av